

Центр дослідження історії Полтавщини
Полтавської обласної ради

ПОЛТАВІКА

ПОЛТАВСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

ТОМ
9

ОБРАЗОТВОРЧЕ і ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО

Книга 2: М–Я

Головний редактор
О. А. БІЛОУСЬКО

Полтава
ТОВ «АСМІ»
2015

УДК 94(477.53)(031)
ББК 63.3(47КР -4ПОЛ)Я2
П52

Автор ідеї, керівник проекту, головний редактор «Полтавіки. Полтавської Енциклопедії»
О. А. Білоусько.

Упорядники 9 тому:

О. А. Білоусько, Ю. О. Самойленко, В. М. Ханко.

Редакційна колегія 9 тому:

О. А. Білоусько (головний редактор), О. М. Курчакова, О. М. Петренко, О. М. Пошивайло, Т. П. Пустовіт (заступник головного редактора), Ю. О. Самойленко, В. М. Ханко.

*Видано за кошти обласного бюджету
згідно із Планом випуску соціально значущих видань.*

Полтавіка. Полтавська Енциклопедія [Текст] = Poltavika.
П52 Poltava Encyclopaedia: у 12-ти т. / голов. ред. О. А. Білоусько; Центр дослід. іст. Полтавщ. Полт. обл. ради. — Полтава: ТОВ «АСМІ», 2015. — 859 + CCCLXXXVIII с., іл., схеми, табл.

Т. 9: Образотворче та декоративне мистецтво = Fine Art and Decorative Art, кн. 2: М — Я = М — Y / упоряд. тому: О. А. Білоусько, Ю. О. Самойленко, В. М. Ханко; редкол. тому: О. А. Білоусько (голов. ред.) та ін. — 2015. — 859 + CCCLXXXVIII с., іл., схеми, табл.

ISBN 978-966-182-375-3 (повне зібрання)

ISBN 978-966-182-376-0 (том 9)

ISBN 978-966-182-395-1 (книга 2)

Дев'ятий том 12-томного видання «ПОЛТАВІКИ. Полтавської Енциклопедії» висвітлює найважливіші моменти мистецького процесу на Полтавщині від найдавніших часів до початку ХХІ століття, дає змогу побачити полтавську складову як невід'ємну частину художньої культури людства. Видання містить значний текстовий та ілюстративний матеріал. Адресоване всім, хто цікавиться історією мистецтва.

УДК 94(477.53)(031)
ББК 63.3(47КР-4ПОЛ)Я2

ISBN 978-966-182-375-3 (повне зібрання)
ISBN 978-966-182-376-0 (том 9)
ISBN 978-966-182-395-1 (книга 2)

© Центр дослідження історії Полтавщини
Полтавської обласної ради, 2015.
© О. А. Білоусько, Ю. О. Самойленко,
В. М. Ханко, упорядкування, 2015.
© ТОВ «АСМІ», оформлення, 2015.

О. Г. Перепелиця.

О. О. Перепелиця.

бітник Українського інституту соціальних досліджень у Києві. У цей час проходив стажування в Канаді й Німеччині, активно займався проблемами здорового способу життя, молодіжною політикою. Написав понад 30 наукових праць.

З 2001 по 2005 перебував на партійній і громадській роботі. З 2006 по 2009 — заст. директора Полтавської дирекції Українського державного підприємства «Укрпошта». З 2010 по лют. 2014 працював начальником головного управління, директором департаменту інформаційної та внутрішньої політики Полтавської обласної державної адміністрації. Обирався депутатом Полтавської обласної ради.

За час роботи в ОДА та обласній раді втілював низку проєктів, спрямованих на актуалізацію у видавничій сфері та інформаційному просторі Полтавської обл. кращих зразків національної української культури, в т. ч. образотворчого мистецтва. Був ініціатором і одним із розробників Комплексної програми сприяння розвитку громадянського суспільства та інформаційної сфери в Полтавській обл., що сприяло продовженню практики видання суспільно значущої літератури, підтримки місцевих авторів, традицій книговидавання та книгорозповсюдження. Активний учасник експертної ради з випуску соціально значущих книг авторів області. Організатор конкурсу «Краща книга Полтавщини», виставок «Книга Полтавщини». Забезпечив координацію робіт з фінансування друку коштом обласного бюджету та передачі до бібліотечних закладів книг, присвячених національній

культури, зокрема: «Тарас Шевченко і Полтавщина».

Нагородж. Почесною грамотою Полтавської обласної ради.

О. А. Білоусько

ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Олег Георгійович (13.11.1947, м. Полтава) — художник декоративно-прикладного мистецтва, чл. НСХУ (1987).

Навчався в Полтавській дитячій художній школі (у А. Щербака, В. Батуріна, Д. Меркур'єва), Харківському художньо-промисловому інституті (1966—1970; у В. Куликова). З 1973 працював у художньому комбінаті Спілки художників України. З 1995 працює в редакції журн. «ДентАрт». Автор плакатів, фірмових знаків, логотипів, шрифтів, художніх проєктів для друку, інтер'єрів та екстер'єрів будівель, декоративних рельєфів, мініскульптур. З 1974 учасник обласних, міжнародних конкурсів і виставок у Полтаві, Києві, Мінську, Пензі, Москві, Юрмалі, Освенцімі, Велико Тирново, Варшаві, Софії, Берліні. Роботи зберігаються в Полтавському КМ, Державному музеї м. Освенцім (Польща).

Тв.: плакати — «Москва-1980» (1980), «60 років СРСР» (1982), «Володимир Висоцький» (1983), «Живим пам'ятати» (1984), «Чистого повітря не вдихнути» (1985); знаки і логотипи — музичної групи «Краєни», Полтавської обласної філармонії, Полтавської обласної організації НСХУ, стоматологічного журн. «ДентАрт»; поздоровчі листівки; оформ. інтер'єрів ресторану і холу готелю «Київ», аптеки № 5 у Полтаві.

Лит.: Ханко, 2002. — С. 150; Олег Перепелиця: Альбом. — П.: ТОВ «АСМІ», 2006. — (Художники Полтавщини); Мистецтво усміхатися життю // Кравченко О. Гербарій спогадів: нариси, статті. — Мк.: Світанок, 2009. — С. 46-47.

О. А. Білоусько

Табл. 2:11,119.

ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Олена Олегівна (28.10.1980, м. Полтава) — науковець, педагог.

Закінчила національний ліцей № 1 м. Полтава (1998), психолого-педагогічний факультет Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (2009). Працює в Полтавському національному педагогічному університеті ім. В. Г. Короленка асистентом кафедри образотворчого мистецтва (з 2009). Досліджує питання формування художньо-графічних умінь майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. Укладач програми навчальної дисципліни «Декоративне мистецтво» для студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

Автор графічних композицій, ілюстрацій до дитячих книжок: «Чай на траві» (2000), «Осінній натюрморт» (2002), «Сон на різдво» (2003), серії графічних робіт «Церкви Полтавщини» (2009), «Місячне диво» (триптих) (2008); ілюстрацій до збірки оповідань Петра Дениска «Казки для Іванка» (2010), до збірки творів Надії Гринь «Барви року» (2010).

Чл. молодіжного об'єднання НСХУ (2006). З 1999 учасниця всеукраїнських, обласних, регіональних художніх виставок: «Моя Полтава» (1999); виставка робіт полтавських художників (2000); виставка, присвячена 30-річчю Полтавської організації

ції Національної спілки художників України (2000); виставка, присвячена 35-річчю Полтавської організації Національної спілки художників України (2005); «Друга неділя жовтня» (2006); «Українська народна іграшка: традиції і сучасність» (2010); персонал. — у Полтаві (1999, 2003, 2005, 2006).

М. І. Степаненко

Табл. 2:11.

ПЕРЕРВА

Марина Наумівна (28.06.1928, с. Попівка Зінківського р-ну, тепер Полтавської обл. — 24.02.2003, там само) — вишивальниця.

Здобула початкову освіту. Працювала в Опішні майстрицею вишивального цеху місцевої промартілі, фабрики художніх виробів ім. Н. Крупської й філії Зінківської фабрики художніх виробів «Україна» (1944—1980). Вишивала традиційні національні речі вжиткового характеру, жіночі блузки, чоловічі й дитячі сорочки, скатертини, порт'єри, рушники, зокрема, тематичні (до Шевченківського ювілею 1961). Використовувала класичні народні візерунки й техніки («біле по білому», вирізування, виколування, мережки, гладь), білими, червоними, блакитними й вохристими нитками. Вироби П. відправляла у різні регіони України, на експорт, на зарубіжні виставки-ярмарки.

Лит.: [Портр. П.] // Сталінським шляхом. — 1949. — 7 лист. — № 89—90 (573). — С. 3; Прапор комунізму. — Опішня, 1961. — 7 берез. — № 29 (3540). — С. 3; [На районну дошку пошани внесені прізвища П.] // Сталінським шляхом. — 1949. — 7 лист. — № 89—90 (573). — С. 2; 1952. — 7 лист. — № 90 (2519). — С. 2; 1954. — 1 трав. — № 37 (2675). — С. 2; Данильченко О. Промислова артіль ім.

Крупської виконала місячне завдання // Сталінським шляхом. — 1951. — 5 груд. — № 98 (2423). — С. 1; Данильченко О., Зогаль М. Зобов'язання підкріплюють ділом // Сталінським шляхом. — 1952. — 14 верес. — № 74 (2503). — С. 1; Крипак Л. В рахунок 1954 року // Сталінським шляхом. — 1952. — 21 груд. — № 102 (2531). — С. 1; Пищенко М., Смирнова Л., Роман В. Досвідчений майстер вишивки // Прапор комунізму. — Опішня, 1959. — 22 лют. — № 23 (3229). — С. 3; [Фотопортр. П. за вишиванням рушника до столітнього ювілею Т. Шевченка] // Прапор комунізму. — 1961. — 7 берез. — № 29 (3540). — С. 3.

В. М. Ханко

ПЕРЕТЯТКО

Володимир Іванович (1958, с. Лютенки Гадяцького р-ну Полтавської обл.) — живописець.

Закінчив Криворізький педагогічний інститут, графічний факультет (1981). Пейзажист.

Роботи зберігаються в Полтавському ХМ, приватних колекціях в Україні, Росії.

Тв.: «Рідний край», «За селом», «Дорога в ліс» (1999), «Сад взимку» (2002).

Лит.: Войтенко І. Цінуймо таланти! [про худ. Перетятка В. І. з с. Лютенки Гадяцького р-ну] // Моє місто. — Гадяч, 2004. — 15 лип. — С. 4. rcp.com.ua/Gallery/080Peretyatko/080Peretyatko.php

О. А. Білоусько

Табл. 2:12,101.

ПЕРЕХРЕСТ

Тамара Миколаївна (1962) — художник-аматор. Мешкає в смт Диканька. Працює в Диканському лінійному управлінні магістральних газопроводів. Учасниця Полтавського обласного фестивалю художників-аматорів ім. Г. Ксьонза (2014).

Тв.: «Диканські вечори» (2013).

Лит.: Фестиваль, 2014. — С. 120

ПЕРЕЦЬ

Олег Олександрович

(09.01.1964, м. Полтава) — художник, чл. НСХУ (2008).

Закінчив 1979 Полтавську дитячу художню школу (кер. Б. І. Красюк), 1980—1982 навчався у доц. Київського художнього інституту Б. М. Піаніди як вільний слухач інституту та учень художньої студії при Київському будинку архітектора, 1987—1988 відвідував художню студію при Будинку медичного працівника у Ленінграді, якою керував В. І. Суворов, 1988—1989, як вільний слухач відвідував майстерню 1-го курсу живописного відділення Інституту живопису, скульптури і архітектури ім. І. Ю. Рєпіна (нині Російська Академія мистецтв) та художньої студії Ленінграду, 1988—1993 навчався в С.-Петербурзькому Вищому художньо-промисловому училищі ім. В. Г. Мухоміної (нині СПбДХПА ім. О. Л. Штігліця) (вчитель з фаху та кер. дипломної роботи — В. М. Циганков, викладач живопису — Б. І. Шаманов).

Мешкаючи в Ленінграді-С.-Петербурзі у гурті художників-українців, лідером якого був Ф. М. Гуменюк, став засновником Братства українських митців Ленінграду «Кобзар» (БУМ), брав участь у виставковій та культурологічній діяльності Братства. З 1994 викладає у Полтавському національному технічному університеті ім. Ю. Кондратюка. Ініціатор створення сучасної полтавської школи художньої кераміки. В 1994—1996 очолював молодіжне об'єднання при ПООНСХУ.

Працює в різних галузях образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. На-

О. О. Перець.

О. Перець. 1 — Сва. 2 — Незнайомка. 1992. Пап., олів. 3 — Портрет співака Георгія Заставного в ролі Івана Мазепи в опері П. І. Чайковського «Мазепа». 1990. Пап., олів. 4 — Графічна копія метафізичного простору. 2007. Пап., авторська техніка.

прямок власних творчих пошуків називає «українським наївним романтизмом» (УНР). Опрацьовує власну концепцію декоративно-монументального твору як «середовищного художнього знаку традиційної естетики». Автор наукових публікацій, присвячених питанням художньої організації предметно-просторового середовища, відтворення та розвитку регіональних мистецьких шкіл, методики викладання композиції для фахівців образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

Учасник художніх виставок і акцій з 1970-х, у т. ч. симпозіумів-практикумів з монументальної кераміки, що проводилися Національним музеєм-заповідником українського гончарства в Опішному (1997, 1998, 2000).

Роботи знаходяться у збірках Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, Полтавського ХМ, приватних колекцій України, Росії, США.

Пр.: Тенденції розвитку художньої творчості в умовах незалежної України // Миргородський керамічний технікум: Історія, діячі, навчальний процес: Мат-ли ювілейної наук. конф. — Миргород, 1996. — С. 32-34; Значення національного фактору у сучасному українському мистецтві // Традиції та новачі у вищій архітектурно-художній освіті: Зб. наук. праць вузів худож.-будівел. профілю України і Росії. — Х., 1997. — № 6. — С. 63-64; Курс «Основи композиції» для спеціальності «Образотворче мистецтво» як підґрунтя формування всебічно розвиненого митця // Проблеми підготовки спеціалістів на сучасному етапі: Мат-ли наук.-метод. конф. — П., 1998. — С. 68-70; Вплив школи декоративного мистецтва на український художній процес кін. XX ст. // Традиції та новачі у вищій архітектурно-художній освіті. — Х., 1998. — № 2. — С. 106; Проблеми формування регіональних особливостей архітектури м. Полтави в контексті історії українського мистецтва // Традиції та новачі у вищій архітектурно-художній освіті. — Х., 2000. — № 4-5. — С. 144-150; Відродження регіональних мистецьких шкіл України на прикладі Полтавщини // Вісник Харківського худ.-пром. ін-ту. — Вип. 4. — Х., 2001. — С. 17-19; Мистецькі симпозіуми як засіб становлення полтавської худо-

ньої школи // УКЖ. — 2001. — № 1. — С. 12-18; Національна сутність як умова розвитку сучасного українського мистецтва // Укр. керамологія. — 2001. — Кн. 1. — Опішне, 2001. — С. 174-177; Формування регіональних особливостей традиційного мистецтва, ремесел та архітектури Полтавщини у культурах, що передували слов'янському періоду // Традиції та новачі у вищій архітектурно-художній освіті. — Х., 2001. — № 2-3 / 2002. — № 1. — С. 153-157; Політеїзм, як фактор культурної консолідації слов'ян Середнього Подніпров'я у дохристиянський період // Наук. вісник будівництва. — Х., 2003. — Вип. 22. — С. 9-13; Організація міського середовища у Переяславському князівстві XI—XIII ст. як підґрунтя сучасного регіонального дизайну середовища // Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво, археологія: Міжвідомчий наук.-тех. зб. — Вип. 2 / Відп. ред. В. М. Губарь. — П., 2005. — С. 44-50; Гуманізація сучасного предметно-просторового середовища українських регіонів художніми знаками традиційної естетики // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В.Я. — Х., 2006. — № 5. — С. 43-56; Художня організація сучасного регіонального предметно-просторового середовища на принципах традиційної архітектурно-художньої композиції // Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво, археологія: Міжвідомчий наук.-тех. зб. — Вип. 3 / Відп. ред. В. М. Губарь. — П., 2006. — С. 71-77; Біблія як моральне підґрунтя художньої творчості на теренах європейської цивілізації: український контекст // До 100-річчя перекладу Біблії українською мовою. Наук. зб. — П., 2006. — С. 105-110; Архітектурні особливості найдавніших мурованих споруд Полтавщини // Актуальні питання вдосконалення середовища відпочинку і туризму рідного краю. Мат-ли Міжрегіонального наук. симпозіуму (Полтава, 2 лист. 2006 р.) — П., 2006. — С. 40-41; Полтавська школа пластично-просторових мистецтв // Традиції скульптурної школи Михайла Лисенка в контексті сучасної європейської скульптури: Мат-ли наук.-практик. конф. / Нац. худож. музей України, 16-17 лист. 2006 р. — К., 2006. — С. 36-38 [у співавт. з В. Голубом, Д. Коршуновим]; Національне середо-

вище — мотив, тема, жанр сучасного українського мистецтва // МІСТ (мистецтво, історія, сучасність, теорія): Зб. наук. пр. з мистецтвознавства і культурології/Ін-т проблем сучасного мист-ва АМУ / Редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. — К.: Інтертехнологія, 2006. — С. 259-269; Цьогорічні дипломні роботи кафедри образотворчого мистецтва // Дизайн. Архітектура. Образотворче мистецтво. Археологія. Міжвідомчий наук.-тех. зб. — Вип. 4 — П., 2007. — С. 119-124; Розробка пластичної мови Полтавської мистецької школи на межі 20 — 21 ст. // Дизайн. Архітектура. Образотворче мистецтво. Археологія. Міжвідомчий наук.-тех. зб. — Вип. 4 — П., 2007. — С. 96-110 [у співавт. з В. Голубом]; Методика формування пластичного мислення Полтавської архітектурно-мистецької школи // Состояние современной строительной науки — 2007: Зб. наук. пр. / За ред. С. П. Школяра. — П., 2007. — С. 205-213; Архітектура мурованих споруд періоду Київської Русі на території Полтавщини // Дизайн. Архітектура. Образотворче мистецтво. Наук.-тех. зб. — Вип. 5. — П., 2008. — С. 57-65; Графічна композиція як складова середовищного творення в Гетьманщині XVII—XVIII ст. / Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво: Міжвідомчий наук.-тех. збірник (з мат-лів VI Всеукр. наук.-практ. конф. «Інновації в освіті, науці та виробництві»; Полтава, 23-24 квіт. 2009 р.) — Вип. 6 / Відп. ред. В. М. Губарь. — П., 2009. — С. 272-280; Стилiстичні та жанрові особливості мурованої архітектури Переяславського князівства XI—XIII ст. як основа художньої організації традиційного архітектурного середовища Полтавщини / Полтава: Архітектура, історія, мистецтво: Мат-ли третьої Всеукр. наук. конф. «Вайнгортівські читання», груд. 2009 р. / За ред. В. Трегубова. — П., 2009. — С. 185-200; Мурована архітектура Полтавщини у період Київської Русі // Состояние современной строительной науки — 2009: Зб. наук. пр. / За ред. С. П. Школяра. — П., 2009. — С. 201-205; Формальна композиція в сучасній українській регіональній мистецькій школі / Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво: Міжвідомчий наук.-тех. зб. (з мат-лів VII Всеукр. наук.-практ. конф. «Людина, суспільство, економіка: актуальні проблеми

та перспективи взаємодії»; Полтава, 27-28 квіт. 2010 р.). — Вип. 7 / Відп. ред. В. М. Губарь. — П., 2010. — С. 145-153; Архітектурно-ліпна композиція мурованих споруд Полтавщини козацької доби // Состояние современной строительной науки — 2010: Зб. наук. пр. / За ред. С. П. Школяра. — П., 2010. — С. 219-225; Феномен Марии Башкирцевой как стимулятор творческого процесса на родине художницы в период восточноевропейских социальных потрясений конца XX века [Oleg Perets. Phénomène Marie Bashkirtseff comme stimulant de la créativité dans le pays natal de l'artiste lors des grands bouleversements sociaux de la deuxième moitié du XX-e siècle: Перевод на франц. язык М. Аннинской] // Мат-ли міжнарод. конф., посвят. 150-летию со дня рождения Марии Башкирцевой; Полтава, 15—17 мая 2008 г. — М.: Наш дом, 2010. — С. 133-136; Іконопис Полтавщини XVII—XVIII ст. у контексті національного середовищного творення // Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво: Міжвідомчий наук.-тех. зб. (з мат-лів VIII Всеукр. наук.-практ. конф. «Економічні, правові та соціально-гуманітарні процеси в Україні: теорія, методологія і практика»; Полтава, 28-29 квіт. 2011 р.). — Вип. 8 / Відп. ред. В. М. Губарь. — П., 2011. — С. 126-132; Архітектурно-художня організація монастирських комплексів Полтавщини козацької доби // Состояние современной строительной науки — 2011: Зб. наук. пр. / За ред. С. П. Школяра. — П., 2011. — С. 200-202; Художньо-композиційні особливості архітектурно-ліпного оздоблення мурованих храмів Полтавщини XVII—XVIII ст. / Україна: архітектура, історія, мистецтво: Мат-ли третьої Всеукр. наук. конф. «Вайнгортівські читання», берез. 2012 р. / За ред. В. Трегубова. — П., 2012. — С. 241-252; Український художній рух в місті на Неві останньої третини XX століття // Дизайн, архітектура, образотворче мистецтво: Міжвідомчий наук.-тех. зб. (із мат-лів Всеукр. наук.-практ. інтернет конф. «Економічні, правові та соціально-гуманітарні процеси в Україні: теорія, методологія і практика»; Полтава, 27-28 квіт. 2012 р.). — Вип. 9 / Відп. ред. В. М. Губарь. — П., 2012. — С. 116-122; Українська графіка XVII—XVIII ст. як чинник середовищного творення в Гетьман-

щині // Проблеми сучасності: мистецтво, культура, педагогіка: Зб. наук. пр. / Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. — Вип. 20—21. — Лг., 2012. — С. 268-278; Художня композиція тканин у контексті національного предметно-просторового середовища Полтавщини XVI—XIX ст. // Архітектура. Містобудування: Наук. журн. / Відпов. ред. В. А. Ніколаєнко. — П., 2012. — Вип. 2. — С. 12-17.

Тв.: «Енеїда» (1998), «Святий Юрій — Зміборець» (1999), «Ковчег», «Вітвар» (обидв. — 2009), «Куток безмежжя» (2010), «Архангел Михаїл» (2011), «Петербурзькі візії Миколи Гоголя» (2012).

Лит.: Ханко В. Звітують юні художники // КП. — 1976. — 26 серп. — № 105 (2859). — С. 2; Безуглова Л. Зустріч п'яна, взаємодіє // КП. — 1987. — 31 груд. — № 156 (4716). — С. 3; Мельник А. Глядач — за бойові полотно // КП. — 1987. — 31 груд. — № 156 (4716). — С. 3; Олександренко Т. Талант та інші // ЗП. — 1987. — 23 жовт. — № 244 (16744). — С. 3; Григорович В. Нехай стане технікум Академією української кераміки // ПД. — 1996. — 8 лист. — № 45 (105). — С. 3; Антипович Т. Щоб наші вогнища розганяли темряву // ПД. — 1997. — 18 лип. — № 29 (141). — С. 7; Баюк Т. Мистецький пленер у Полтаві // Приватна справа. — 1998. — 15 жовт. — № 42 (120). — С. 1; Другова Г. Дива на глиняних ногах, і не тільки, виставили учасники першого мистецького Пленеру // ПД. — 1998. — 16 жовт. — № 42 (206). — С. 8; Перший Полтавський мистецький пленер «Просвіті — 130. Полтаві — 825»: Каталог. — П., 1998. — С. 43; (портр., репр.); Галерея. Каталог виставки «Подих століть і ритми сучасності». — [П., 1999]. — С. 38 (портр., репр.); Камінчук А. Не святі горщики ліплять // Київ. — 2000. — № 11—12. — С. 138 (репр.); Козельська Г. Світ Божий, як Великдень // ВП. — 2002. — 1 трав. — № 18 (479); Супруненко В. Гончарі // Чумацький шлях. — 2000. — № 1. — С. 21 (кол. репр.); Черпакова Л. Справжні мистецькі родзинки // ПБ. — 2008. — 17 жовт. — № 42 (1005); Перець О. О. // Кераміка України. — К., 2009. — С. 42, 43, 59 (портр., кол. репр.). — Текст укр. і англ.; Мистецький пленер «Гоголівські місця на Полтавщині»: Великі Сорочинці. Гоголево (Василівка). Диканька. — [П., 2009]. — С. 68, 75 (портр., кол. репр.); 70. Національна спілка художників України: 1938—2008. — [К., 2009]. — С. 28; Перша національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному» (2 лип.—30 жовт. 2009): Альбом-каталог. — Опішне, 2010. — С. 53; Друга національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному» (2 лип.—31 жовт. 2010): Альбом-каталог. — Опішне, 2011. — С. 157; Вторая международная художественная выставка «Дороги Гоголя. Полтава — Санкт-Петербург»: Каталог. 2012. — [СПб., 2012]. — С. 33 (портр., цв. репр.); Третя національна виставка-конкурс художньої кераміки «КерамПІК у Опішному» (1

лип.—30 жовт. 2011): Альбом-каталог. — Опішне, 2012. — С. 55; НСХУ, 2013. — С. 473.

В. М. Ханко

Табл. 1:63,68,100,139,174; 2:12, 28,51,101,232.

ПЕРЕЩЕПИНСЬКИЙ СКАРБ.

Відкритий 1912 за випадкових обставин pobl. с. Мала Перещепина Костянтиноградського пов. Полтавської губ., тепер Новосанжарського р-ну Полтавської обл. Більша частина знахідок розійшлася серед місцевих жителів та незнати куди. Те, що залишилося, вивезено до С.-Петербургу, де зберігається в Ермітажі. До сьогодні це найбагатший серед скарбів ранньосередньовічної Європи і найбагатший з усіх знайдених на території кол. Російської імперії та Радянського Союзу. Складається із бл. 1000 золотих і срібних речей загальною вагою понад 75 кг, в т. ч. 25 кг предметів із золота та славів золота й срібла. Очевидно, це були предмети поховального інвентаря та залишки поховання впливової і знатної особи, яка провела свої останні дні на теренах Полтавщини. На думку деяких дослідників, похованим міг бути легендарний хан Великої Болгарії Кубрат, а саме поховання відносять до 688.

За походженням дослідники виділяють у складі комплексу чотири групи речей: 1) варварські; 2) кочівницьку; 3) візантійську; 4) іранську. За призначенням речі скарбу поділяються на п'ять груп. 1) Посуд: 17 золотих та 19 срібних посудин візантійського, іранського та кочівницького виробництва, у т. ч. позолочена срібна візантійська амфора, срібна таріль Платерна — єпископа міста Томи, блюдо іранського царя Шапура II, різноманітні вази, кубки, чаша, ритон, ложечка тощо. 2) Предмети особистого убору: 69 візантійських золотих монет, 26 з яких відносять до складу масивного ланцюга намиста, 33 — слугували для нашиван-

Речі з Перещепинського скарбу.

ня на одяг, браслети, прикраси (пряжки, накладки, наконечники на ремінці) кількох поясних наборів, уламок шийної гривни, золоті персні, бубонці, сережка з підвіскою, золотий скіпетр, золоті персні з монограмами власників. 3) Предмети спорядження коня: пара срібних стремен з пряжками, бляшки, наконечники ремінів, срібні із позолотою накладки до сідла. 4) Зразки зброї та захисного обладунку: срібні з позолотою обкладки щита і сагайдака, залізна сокира, уламок дволезового залізного меча та кинджала. 5) Залишки власне поховання: 250 квадратних (6,6х6,5 см) золотих платівок, найімовірніше, прикраси дерев'яного саркофага, а також дрібні цвяшки від їх кріплення.

Лит.: Бобринский А. А. Перещепинский клад // Мат-лы по археологии России. — 1914. — Т. 34; Маршак Б. И., Скалон К. М. Перещепинский клад. — Л., 1972; Середньовічна історія Полтавщини, 2004. — С. 26, 31.

О. А. Білоусько, О. Б. Супруненко
Іл. на с. 292-293.

ПЕРЕЩЕПИНСЬКИЙ ТКАЦЬКИЙ ПОКАЗОВИЙ ПУНКТ

Костянтиноградського повітового земства. Відкр. 1913 в с. Перещепине, тепер смт Новомосковського р-ну Дніпропетровської обл.

Лит.: Отчет Полтавской губернской земской управы за 1913 год. — П., 1914. — Вип. 1. — С. 124; Ханко В. М. Які були ремісничі навчальні заклади у нашому краї в минулому? // Наш рідний край. — П., 1991. — Вип. 12. — С. 79.

В. М. Ханко

ПЕРЕЯСЛАВ

(з 1943 — Переяслав-Хмельницький), м. Київської обл. Визначний осередок науки й освіти, культури, мистецтва, ремісництва в Україні. Розташований при злитті річок Альти й Трубіжа (басейн Дніпра); до Києва 78 км у північно-східному напрямку. Одне з найдавніших міст в Україні. Вперше згадується 907 у договорі київського князя Олега з греками. Князь Володимир збудував у П. фортецю у вигляді неправильного п'ятикутника; з 1 пол. 13 ст. П. став столицею князівства. В кін. 11 ст. єпископ Єфрем «прикрасив город Переяславський спорудами церковними та іншими будовами». У 12—13 ст. на Лівобережжі виділялися два міста — Чернігів

і Переяслав, останній, як вказував акад. М. Грушевський, «панував на сухопутних шляхах східно-полудневих», на низинному Подніпров'ї і Подонні, побережжі Чорного моря. В цей період місцеві майстри виготовляли мистецькі ювелірні прикраси (золоті з емаллю діадими, браслети, колти, медальйони, срібні з технікою чорніння), культові посудини, шоломи і мечі. Неабиякий фаховий рівень староукраїнських ремісників проявився в оздобленні храмів, у різьбленні на камені. 1239 монголи знищили місто, загинули всі монументальні споруди, що були прикрашені стінними фресками, мозаїкою і керамічними плитками, шиферними плитками із рельєфами, бронзовими світильниками тощо. Залишилися фундаменти єпископських воріт і палацу (11 ст.), Михайлівського храму (1089), Успенської церкви (1097), невеликих культових споруд і жител, оздоблених фресками і мозаїками. У 1 пол. 16 ст. П. став одним із центрів українського козацтва, у 1648—1781 існував Переяславський полк. Пізніше П. став повітовим містом Київського намісництва, Малоросійської і Полтавської (1802—1925) губерній.

Місто мало добре захищену фортецю й оборонні укріплення. Павло Алеппський писав за 1655, що П. за своєю красою суперничав із Києвом, був оточений численними земляними валами, міцні стіни мали три брами. Частково збереглося середньовічне планування, вулиці розходяться віялом, а поперечні паралельні рову, що оточував замок. Місто за географічним описом Києва та Київського намісництва 1775—1786 виглядало таким чином: «Фигура онаго города продолговата, разделяется на 5 частей, то есть: 1-я часть — крепость, фигуры регулярной; 2-я — нижний город, обнесенный земляным валом; 3-я — предместье Алтыкуе, по названию реки Алты; 4-я — Киевское предместье, по названию лежащей Киевской столбовой дороги; 5-я — Задолгомостянское предместье, по названию Долгого мосту, лежащего на реке Трубеж». Козацьку фортецю з валами весною 1812 за урядовим наказом із С.-Петербурга ліквідували, офіційно мотивуючи «о разрешении <...> провести

До ст. [Персоналії] М-Я.

1 – В. Перетятко. Дорога в ліс. 1999. 2 – О. Перець. Арійська легенда. 2006. 3 – М. Писанко. Українська сім'я. 1961. 4 – Б. Піаніда. Портрет Матвія Донцова. 1938. 5 – М. Підгорний. Європа молода. Спаси і збережи. 1998. 6 – Є. Пілюгін. Гобелен «Полтавський край». 2003. 7 – А. Пілюгіна. Рушник «Птахи моєї мрії». 8 – О. Пілюгіна. Тепла земля. 2004. 9 – Н. Пілюгіна (Дмитренко). Килим «Писанковий цвіт». 10 – Т. Пліска. Композиція з жабою. 1999. 11 – А. Позен. Шинкар у дорозі. 1883. 12 – М. Позивайло. Леся Українка і Ольга Кобилянська біля річки Псьол. 13 – В. Попенко. Давнина. 14–15 – О. Порохівник. Свищики «Козлик», «Баранець». 2008. 16 – К. Посполітак. Альтанка. 1960. 17 – М. Посполітак. Плакат «Мир космосу – мир Землі». 1985. 18 – Г. і Я. Пошивайли, З. Линник. Барило. 1948. 19 – М. Пошивайло. Супник.

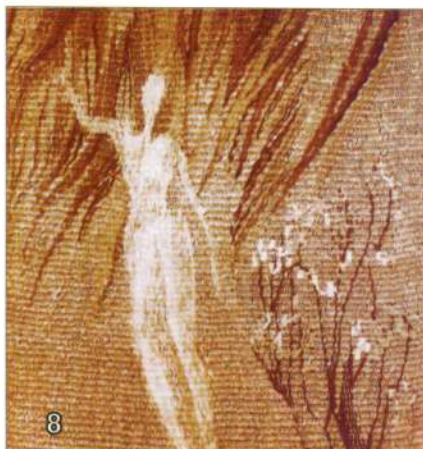
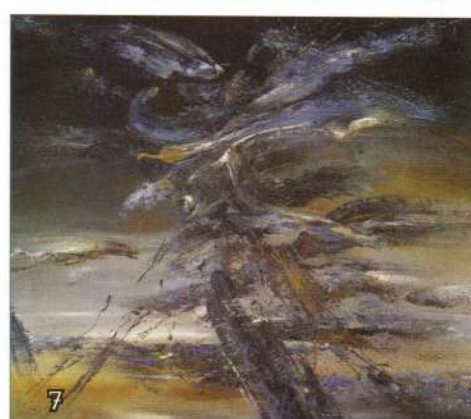
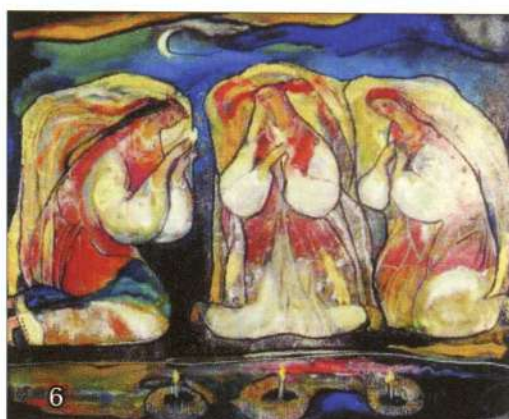
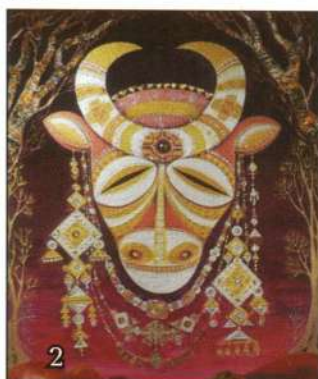

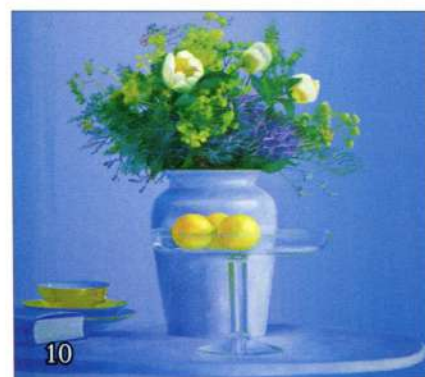
До ст. Медальєрне мистецтво.

1 – В. Білоус. Солдатські литси. 2 – О. Перець. М. Башкирцева. 3–4 – Є. Путря. Гетьман П. Полуботок. Гетьман Данило Апостол. Обидв. – 1990.

До ст. Міфологічний жанр.

1 – З. Авраменко. Мавка. 2–4 – Н. Аксьоненко. Оберіги давнини. Велес. 2009. Русалка польова. 2011. Викрадення Європи. 2010. 5 – В. Бабенко. Стрибог. 2003. 6 – В. Барінова-Кулеба. На Івана Купала. 7 – Л. Безуглова. Відьма злітаюча. 1990. 8 – Т. Волошко. На Івана Купала. Триптих. 1987.

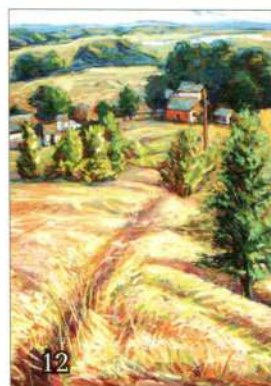
До ст. Натюрморт.
1 – В. Панченко. Конвалії. 2 – М. Панченко. Натюрморт. 2013. 3 – В. Он. Пашенко. Натюрморт з гарбузом. 1998. 4 – Д. Перепелиця. Натюрморт з кавуном. 5 – О. Перець. Рибний день. 6 – Ю. Петушинська. Натюрморт з апельсинами. 7–9 – В. Петушинський. Вишневий лікер. 2010. Вітерець. 2006. Натюрморт з гранатами. 2011. 10 – М. Підгорний. Блакитний натюрморт. 2000. 11 – Є. Пілюгін. Квіти. 2006. 12 – О. Пілюгіна. Зілля. 2006. 13 – К. Планіна. Волошки. 14 – Т. Пліска. Композиція з ірисами. 1998. 15 – А. Поліщук. Квіти.

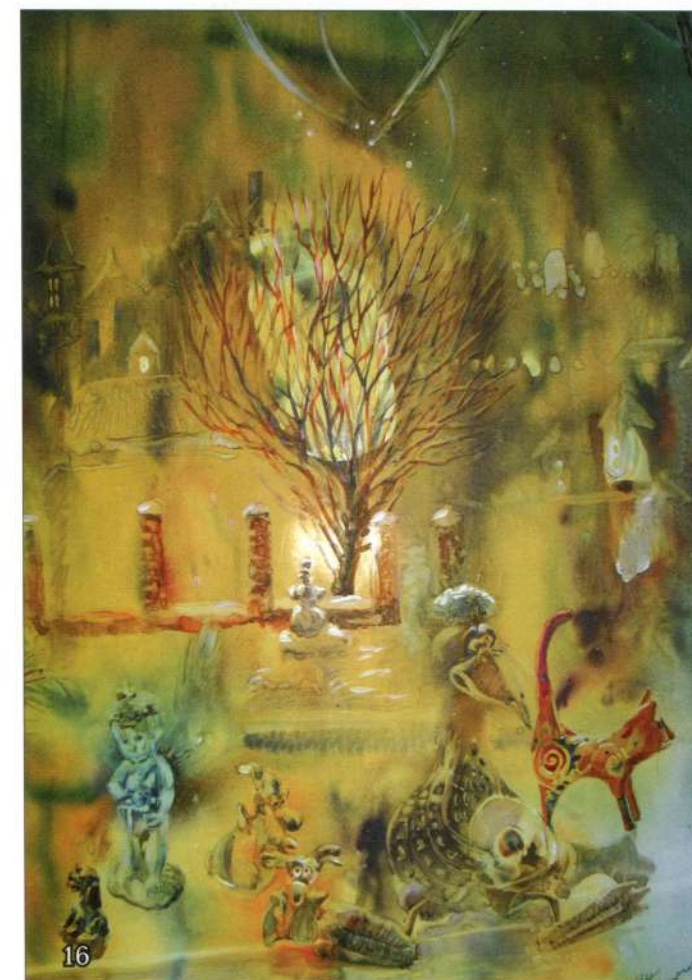
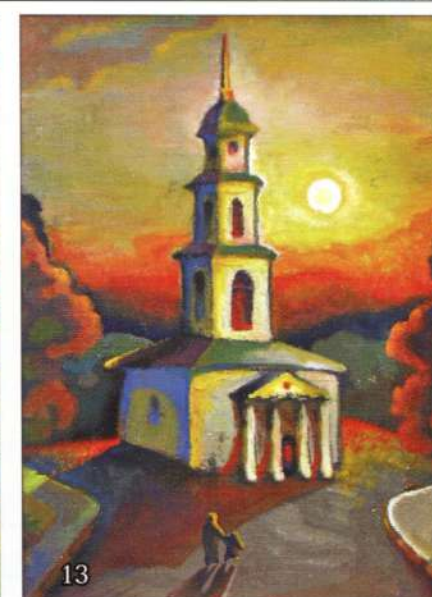

До ст. Пейзаж.

1 – М. Панченко. Мальви. Музей-садиба І. П. Котляревського. 2005. 2–3 – В. Он. Пашенко. Дем'янівка. 2007. Яр. 2004. 4 – В. Перевальський. В селі Сушки. 1995. 5 – В. Перетятко. Сад взимку. 2002. 6 – О. Перець. Дощ починається. 7 – В. Петушинський. Стара затока. 8 – Ю. Петушинська. Літо в Дем'янівці. 2007. 9–11 – М. Підгорний. Ніч. 2004. Пейзаж. 2012. Час. 1993. 12–13 – Є. Пілюгін. Осінь під Решетилівкою. 2005. Плесо. 2000. 14 – О. Пілюгіна. Сонце низенько. 2007. 15 – К. Планіна. Рідні місця. 16 – Т. Пліска. Нічний пейзаж. 1985.

До ст. Релігійне мистецтво. Релігійна тематика.

1 – Я. Отришко. Роменська мадонна. 1911. 2–6 – О. Перець. Св. Юрій Змієборець. Архангел Михаїл. Панагія. Хрещення. Причасття. 7 – М. Підгорний. Сходження. Центр. част. триптиху. 2000. 8 – Є. Пілюгін. Гобелен «Всіхсвятська церква». 9 – Н. Пілюгіна. Гобелен «Видубицький монастир». 2006. 10 – О. Пілюгіна. Витинанка «Коляда». 2008. 11 – М. Позивайло. Миколаївська церква в Гадачі. 12–13 – А. Поліщук. Покрова. Вперше до храму. 14 – О. Путря. Христос, що плаче. 1988. 15–16 – О. Пушкарьова. Ангел. Різдвяний вечір. 17–18 – Ж. Радіонов. За все треба платити, навіть богам. Гріхопадіння.

